

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

Cap. I. Qvodnam sit adæquatum obiectum intellectus nostri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

LIBER QVARTVS. DE POTENTIA INTEL- LECTIVA.

De materia
huius libri
multa habet
lib. 1. de
Angelis ferè
per totum.

DISPVTAUIT Aristoteles de hac materia 3. lib. de Anim. à cap. 4. Secundum diuisionem Græcorum, iuxta diuisionem autem Cōmentatoris à textu primo: et si verò plerūq; de intellectu pronuntiet, multo verò plura Theologi, ac philosophi Christiani, nominatim D. Thom. 1. part. quæst. 79. & 84. & sequentib. tradere solent.

CAPVT I.

An, & quodnam sit adequatum obiectum intellectus nostri.

1. **H**æc controuersia plurimum pendet ex sequentibus, ubi in particulari videbimus, quæ ab intellectu nostro cognoscantur, quæ illum effugiant: hic tamen prætermitti non potuit propter doctrinæ ordinem, videtur autem pars negatiua quæstionis vera, nam si intellectus noster aliquid haberet adequatum obiectum, esset maxime ens in communi, hoc autem non est: ergo, &c. Probatur minor, nam ens obiectum est intellectus angelici: ergo non humani, tenet consequentia, tum quia intellectus humanus, cum sit imperfectior potentia, habere debet obiectum contractius, tum etiam quia aliis intellectus, angelicus, & humanus eiusdem speciei essent, cum haberent obiectum vnum. Secundò ens est obiectum metaphysicæ: ergo non intellectus, aliis potentia, & peculiaris quidam alius habitus haberent idem adequatum obiectum, quod est absurdum. Terziò intellectus, & voluntas versantur circa idem, nam in id omne ferri potest voluntas suo actu, quod intellectus cognoscit: ergo tam versatur circa ens voluntas, quam intellectus: non ergo potest ens obiectum esse intellectus, cum oporteat diuersum esse ab obiecto voluntatis.

2. In hæc re D. Thomas opinatur obiectum intellectus humani esse quidditatem rei materialis. Ita docet 1. part. quæst. 12. art. 4. quæst. 84. art. 7. quæst. 85. art. 1. sequuntur quæ Caietanus ibidem, & Capreolus in 1. dist. 2. quæst. 1. quam tamen sententiam impugnât Scot. in 1. dist. 3. q. 3. dicens obiectum intellectus nostri esse potius ens in quantum verum. Prima conclusio: quicquid entitatem aliquam habet, potest ab intellectu nostro cognosci. Hæc est certa apud omnes, ac experientia constat, & inductione: namque intellectus noster cognoscit Deum, Angelos, & res materiales, earumque accidentia, & essentiam: ergo, &c. Secundò, quicquid est intelligibile, potest intellectu cognosci, nam intelligibile, & intellectus sibi mutuò respondent, atque adequantur, sed quicquid habet entitatem est intelligibile: ergo id ipsum potest intellectus noster cognoscere aliquo modo. Tandem de anima separata id constat omnino, quia cognoscit Deum, Angelos, &c. non mutat au-

tem intellectus naturam, & speciem suam per separationem: ergo, &c.

Secunda conclusio. Obiectum adequatum intellectus nostri secundum se considerati est ens in tota latitudine sua spectatum. Patet ex præcedentibus, nam obiectum adequatum ambit omnia, circa quæ potest versari potentia, sed intellectus potest cognoscere quicquid habet rationem entis: id ergo erit obiectum totale ipsius. Si quæras, an sub tali obiecto adequato comprehendantur quoque entia rationis. Affirmant nonnulli propter rationem factam, quòd obiectum adequatum continere debeat omnia quæ potentia cognoscit, intellectus autem cognoscit entia rationis: aliis cognoscendo illa extra obiectum ferretur.

Tertia nihilominus conclusio sit. Entia rationis non comprehenduntur directè sub ente, quod est obiectum adequatum intellectus. Probatur, nam obiectum potentia debet esse vnum formaliter modo aliquo, sub quo contineantur omnia, circa quæ versatur talis potentia, sed reale ens, & rationis non habent rationem formalem vnam vllò modo, cum ens rationis nihil sit, solàq; entis voce conueniat cum reali ente: ergo egs, vt illis commune, non potest esse obiectum adequatum intellectus. Et declaratur. Nā ens rationis ad suam qualemcunque existentiam, quæ non nisi obiectiua est, seu per operationem intellectus datur, omnino præsupponit ens reale: ergo eius intelligibilitas est veluti secundaria, ac adeo non est talis directè, ac per se. Ad rationem adductam in numero præcedenti dicendum, eiammodi entia rationis à nobis fingi, & cognosci modo aliquo, semper tamen per ordinem ad realia, vt & priuationes per habitum, teste Aristot. lib. 3. de Anima, c. 6. Præterea vt etiam D. Thom. quodlib. 1. art. 2. notauit, vnumquodq; cognoscitur sicut est, entia autem rationis nihil de se sunt aliud, quàm quædam apparentiæ entium: per vera igitur entia, aut proportionem ad illa debent fingi. Nec verò quicquid à potentia cognoscitur, debet sub illius proprio obiecto comprehendi, vt in argumento addebatur. Sed est satis, si ad illud aliquo modo ordinetur, vel referatur: sicut etiam de habituū obiectis sæpius diximus, & in sensibus etiam superius notauimus. Statutum ergo sit obiectum intellectus esse ens verum, & reale, nihilq; cognosci posse, quod tale non sit verè, vel apparenter: simile quid dicemus infra de voluntate, quod etiam de bono, quod voluntatis obiectum ponitur, dixit Aristot. atque infra suo loco occurret lib. 5. cap. 2.

Quarta conclusio. Obiectum proportionatum intellectui humano secundum statum naturalem suum est res sensibilis, seu materialis. Probatur, nam anima nostra secundum naturalem suam conditionem postulat esse in corpore, cuius forma est, vnde intellectus noster etiam ex se vendicat intelligere per species à sensibus acceptas: ergo ex se vendicat tantum cognoscere res sensibiles, vt potest illi proportionatas. Consequentia valet, quoniam harum tantum rerum potest intellectus

3. *Afferit.*

4. *Afferit.*

Contineat
theoriam
in Me-
thodis
dispositis
secundum
lib. 1. c. 5.

5. *Afferit.*

ctus recipere species per sensus, ut notum est. Illud autem est obiectum proportionatum intellectui, quod ab illo per propriam speciem potest cognoscitur, quare, &c. Atque hæc est mens D. Thomæ in loco citato, & Aristotelis 3. de Anima, textu 10. dicentis intellectum nostrum percipere quidditates sensibilibus, & cap. 7. & 8. intelligibilia à nobis ea esse, quæ phantasmatis representantur. Eadem denique est sententia communis etiam Scoti in 4. dist. 49. quæst. 11. cui non repugnat id quod ex eodem in num. 2. attulimus.

De hoc bene
author diff.
8. Metaph.
ad finem.

Dubium
ad præceden-
tia resoluatur.

Possit hic dubitari, quid rerum sensibilibus nomine intelligamus, an sola accidentia per se sensibilia propria, vel communia, an etiam substantiam materialem sub illis accidentibus latentem: Sed quia hæc pendet ex sequentibus, breuiter dico, dupliciter posse aliquid esse proportionatum intellectui nostro, vno modo, quia cognoscibile per propriam speciem ipsum clarè representatur, atque hoc modo sola accidentia per se sensibilia proportionari intellectui nostro. Altero modo res proportionata dicitur, quia potest quidditatiuè cognosci ab intellectu per effectus saltem, si adæquati fuerint, hocque modo substantiam materialem esse quoque proportionatam humano intellectui, cuius doctrinæ probatio inferiùs, ut diximus, afferetur. Dices intellectus spiritualis est: ergo res materialis non potest ei fieri proportionata. Est quidem spiritualis, quia tamen potentia est formæ corporis, inde quodammodo demittitur, ut corporalibus proportionetur, at verò ratione suæ immaterialitatis vendicat, ut illa intelligat immateriali modo.

Ad 1. argumentum in
num. 1.

Ad primum argumentum respondetur intellectum humanum, & angelicum esse in eodem genere potentialium, differreque intra illud tãquam magis, minusque perfectum, ut sentit Diuus Thomas 1. part. quæst. 79. art. 8. ad primum, ac prouide in generalitate obiecti non distinguui: postulat tamen argumentum, quia ratione differant. Putant ergo nonnulli potentias has, ut potentie sunt, non differre specie, differre verò, ut proprietates sunt à diuersis essentijs manantes. Quæ distinctio etiam tradi solet de sensibus hominis, & brutorum. Estque Alberti 1. de Anima, cap. penultim. quem sequitur Caietanus. 1. part. quæst. 77. art. 3. & Ferrar. 2. contra, cap. 94. Thienensis 2. de Anima, textu 9. Sed displicet distinctio, nam potentie non sunt proprietates essentiæ, nisi ut potentie sunt: ergo si in quantum potentie non differunt specie, neque etiam in quantum proprietates differunt. Præterea rogo, ut proprietates sunt, ad quam speciem qualitatibus spectant? Ad nullam certè aliam, quàm naturalem potentiam: nulla ergo distinctio intercedit. Deinde potentie illæ, quæ potentie sunt, in accidentibus numerantur, & non in communibus: ergo in proprijs: ergo ut potentie sunt, proprietates sunt: ruit ergo allata distinctio. Denique considerando potentias illas secundum entitates suas, abstrahendoque ab emanatione ex hac vel illa essentiâ, sunt ne eiusdem speciei, an non? Si eiusdem, planè ex hoc, vel illo subiecto, non variabunt speciem: si diuersæ etiam in quantum potentie, erunt diuersæ. Itaque arbitror distinctiōnem esse nullam, sed potentias, quæ ut potentie, eiusdem sunt speciei, non differre, ut sunt proprietates.

8. De intellectu ergo angelico, & humano Scotus in 2. dist. 1. quæst. vltima, videtur sentire eiusdem esse speciei, quod certè credibile non est, ut patet ex diuerso satis modo intelligendi vtriusque: dicendum ergo differre specie, tum ex diuerso modo attingendi obiectum, aut perfectè, & simplici intuitu, aut cum discursu, & imperfectè: tum ex parte obiecti, proportionati: angelicus enim intelle-

ctus rem spiritualementem, ac præcipuè propriam essentiam, ut proportionatum obiectum sortitur: non ster verò rem materialem. Porro diuinus intellectus multo magis differt ab vtroque, cum sit ipsa Dei essentia, per quam intuetur vniuersa. Videntur Diuus Thomas 2. contra Gentes, cap. 9. & 1. part. quæst. 79. art. 2. & Caiet. art. 7. Inferes: ergo sensus hominis, & brutorum specie differunt: atque etiam intellectus Angelorum inter se. Verum de sensibus interioribus hominis, & brutorum, id iam superius concessimus, constatque ex magna eorum diuersitate: in exterioribus non tanta apparet differentia: imò eundem operandi modum præ se ferunt: atque ita Caiet. sentit lib. 2. de anima, ca. de tactu, atque alibi, & Apollinaris quæst. 4. art. 1. palam ait non differre specie: potestque suaderi, quia sensus illi naturam animalis, ut hic, consequuntur, præsertim, quia sæpe contingit res differentes specie proprietates aliquas eiusdem speciei habere communes, quia scilicet consequuntur ex natura, in qua res illæ conueniunt, non ex ea, in qua differunt. Opinio hæc probabilis est, sed fortè verior, sensus saltem hominis differre specie à brutorum sensibus, eo quod habeant altiores, perfectioresque modum cognoscendi, ac nobilitatem quandam maiorem propter coniunctionem ad animam rationalem. Quæstio verò de intellectibus angelicis inter se alterius est loci.

Ad secundum argumentum respondetur aliter ens obiectum dici metaphysicè, & aliter intellectus: metaphysicè enim est obiectum prout significat rationem quandam abstrahentem à materia secundum esse: intellectus autem: prout omnia comprehendit, quo fit, ut ens obiectum metaphysicè distinguatur ab ente mobili: ens verò, quod obiectum est intellectus, omnia comprehendat. Ad tertium, dicunt intellectum versari circa ens, ut cognoscibile est, voluntatem versari in quantum bonum, & appetibile, atque ita distinguuntur formaliter, quod satis est in præfenti.

CAPVT II.

Virum ad productionem specierum intelligibilium admittere oporteat intellectum agentem.

Ostendimus in superioribus li. 3. cap. 1. in omni cognitione esse necessariam vniōnem obiecti cum potentia, quam coniunctionem antiqui Philosophi asserere fieri per essentiam animæ, existimabant animam ex natura sua esse similem rebus cognitis, atque adeo sufficientem ex se ad cognoscendas illas: quam positionem Diuus Thomas satis ex eo improbat, quod licet anima sit aliquo modo similis rebus secundum conuenientiam genericam, aut analogam, non tamen secundum propriam similitudinem: id enim proprium est illimitatæ essentiæ, qualis est diuina, quia eminenter continet perfectiones omnium rerum, indeoque omnium est representatiua: animæ autem essentiæ, cum sit finita, non omnia continet: nec representat: ac adeo non potest illas cognoscere: vnde supra conclusimus intellectum indigere speciebus, & similitudinibus rerum ad cognoscendum, utique necessariò spiritualibus, cum ipse intellectus eas recipiens spiritualis sit. Hinc verò oritur quæstio propolita: nam intellectus non mouetur nisi ab obiecto interius in phantasmate representato, phantasma autem materiale est: ergo non potest agere in intellectum spiritualementem, spirituales species: aliud ergo principium accommodatius querendum est, quem vocant agentem intellectum.

Cuius

SVAREZ
de Angelis, op.
re 6. d. 1. tum, et
anima.

TON TOM
11. 11
11. 11
11. 11

D.V. 2